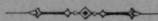

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 19.

V Ljubljani, 1. oktobra 1880.

Tečaj XX.

„Zakaj mora biti za učitelja pred vsem učiteljski poklic središče njegovega delovanja?“

Poročevalec F. Jamšek.

„Za mladino vse!“

Važnost ljudske šole pripoznava — hvala vsestranskemu kulturnemu napredovanju deržavljanov — seljak in meščan, prost in imeniten, svečenik in deržavnik; isto tako tudi vlada sama. — To nam potrjujejo seje krajnih, okrajnih in deželnih šol. svetovalstev, deželni in deržavni zbori, a tudi mnogoverstni članki po različnih strokovnjaških in nestrokovnjaških listih, zlasti pa marsiktere dobre in prav dobre šolske postave v raznih evropskih deržavah, vzlasti pri nas v Avstriji, s katerimi so pa tudi združena ne mala bremena za davkoplachevalce.

Závod, na ktereга obrača svojo pozornost manj ali več vse ljudstvo velike Avstrije, da, vsega omikanega sveta, za ktereга se zanimajo najboljši in najodličnejši deržavljanji, kteremu se žertvuje toliko duševnih moči in materijalne podpore, tak zavod je gotovo največe vrednosti, prevelike važnosti; zato pa je tudi najboljših, najvestnejših in najmarljivejših voditeljev in oskerbnikov vreden. Ponosni smemo tedaj mi ljudski (národní) učitelji biti, da nam presvetli vladar po svojih namestnikih, da nam dežele tako imeniten závod, kakor je šola za otroke národa, v oskerbovanje zaupajo. Dal Bog, da bi bili vsi národní učitelji in učiteljice obširne Avstrije tega dobrodejnega zaupanja v polnej meri vredni!

Ali je pa res ljudska šola tolike pomenljivosti? Na to nam odgovarjajo dotične deržavne in deželne postave in pa normalni učni čerteži, katere ministerstvo po dežel. šolskih oblastnijah razglasuje. — Kdor je one šolske postave in učne čerteže premišljeno prebiral, pripoznati bo

moral, da naloga ljudske šole ni nikakor majhna in lahka, temveč, da je v resnici velika in težka. Za velika in težka dela pa ne zadostujejo srednje ali celo slabe moči; tu je najboljših duševnih pa tudi telesnih moči potreba. V dosego takih zamorejo ravnatelji na učiteljišćih veliko storiti, ako obraćajo že pri sprejetji odgojencev in tudi med pripravljajnjem vso pozornost 1. na njih poklic, 2. na njih duševne zmožnosti in 3. na njih telesno trdnost in zdrave čute, kajti učitelji brez pravega poklica, tedaj brez veselja za ta stan, — učitelji s plitvim znanjem ali pa slabotnim životom in pomanjkljivimi čuti ne bodo one velike in težke zadaće nikoli povoljno rešili; oni ne morejo biti v svojem stanu nikoli prav zadovoljni; zato je pa dolžnost omenjenega ravnatelja, naj takim gojencem še o pravem času drug, primernejši stan nasvetuje. — Takim bi tudi moje daljno razpravljanje na vprašanje: „Zakaj mora biti za učitelja pred vsem učiteljski poklic središće njegovega delovanja?“ — ne moglo veliko koristiti.

Učiteljišća so c. kr. zavodi za prihodnje ljudske učitelje; štípendienje in podpore, ktere dobivajo mnogi gojenci, dobivajo le kot bodoći učitelji; zrelostni izpit verši se v pričó c. kr. deželnega nadzornika ljudskih šol, učiteljsko preskušnjo pa imajo napraviti bodoći stalni učitelji pred dotično c. kr. izpitno komisijo za ljudske šole. Dekret in plaćó dobi dotičnik le kot ljudski učitelj, in če je on stalno umešćen, potem še mora v roko c. kr. okr. glavarja pri svojem poštenji in svojej zvestobi slovesno priseći, Njih Velićanstvu svetlemu cesarju zvest in pokoren biti, držati se nepremakljivo državnih osnovnih zakonov, nepremakljivo živeti po danih postavah, svoje službene dolžnosti, kakor vsakter najbolj zna, vestno izpolnjevati in se vsakej zlorabi v svojem poslovanji skerbno izogibati; itd. itd. Dalej: vživa onemogli stalni učitelj postavno pokojnino, ktera je tudi učiteljski vdovi in otrokom, če nimajo čez 20 let, zagotovljena. — Bolnemu učitelju brez sredstev je pomoć iz dežel. zaklada skoraj gotova. Tudi imajo učitelji prositelji, ki želé deželne toplíce (na pr. Doberno — Neuhaus — Štaj.) ali pa slatino (na Slatini) brezplaćno rabiti, sprednost. Pri podelitvi štípendienj dijakom, ozir. gojencem in ućenkam, ozir. gojenkam, jemlje se ozir posebno na sinove in hćere učiteljev.

Vsi tu navedeni momenti, oziroma pravice ljudskega učiteljstva, osobito štajerskega, so jasni in dovolj tehtni razlogi, zakaj da mora biti učitelj pred vsem to, kar beseda „ljudski učitelj“ v resnici pomeni. — Celega moža, zdravega in trdnega na duhu in telesu, potrebuje današnja ljudska šola, zato ga pa tudi dotična občina, oziroma dežela, z vsem preskerbuje, — še za dušno hrano njegovo je z bogatimi knjižnicami skerbljeno.

V ljudski šoli podučuje se v raznih predmetih, kakor: v čitanji, slovnici, pravopisji, spisji, v drugem deželnem jeziku (v naših trijeih okrajih podučuje se pa v vseh šolah tudi v nemščini), lepopisji, v številjenji, risanji, geometričnem oblikoslovji, v prirodoznanstvu, zemljepisji, zgodovini, telovadbi, petji (od trorzrednice naprej celó po notah), dekleta pa še v ženskih ročnih delih in gospodinjstvu. V vseh teh predmetih moral bi tedaj ljudski učitelj, ozir. učiteljica, popolnoma zadostovati, kar pa ne gre brez velikega truda, vestnega pripravljanja za vsaki šolski dan, celó na posamezne šolske ure sè svinčnikom in papirjem v roki. Kajti le na tak način mu bo mogoče vspehe ravno minulega šolskega leta z vspehi prejšnjih šolskih let primerjati, svoje delovanje kontrolirati in zboljševati in tako dospeti do visoke stopnje modrega gojitelja in spretnega, praktičnega učitelja. — A tudi s tem še ni vse storjeno. Tudi sitna korektura (berstenje) pisank, risank in nalog se ne sme odlagati. „Tednica“, „razrednica“, „zapisnik“, „šolska naznanila“, izkazi zamud, predpisi na tablo itd. tudi dajo ne malo opraviti. In če je učitelj tudi voditelj šole, potem je dela zvonaj šolskih ur še veliko več; odgovoren je namreč za red v šoli, za uradna pisma, kroniko, knjižnico šolarsko, vert itd. — Da, delavnemu, za svoj poklic res vnetemu šolniku je dan večkrat prekratek, če ga tudi v jutru in zvečer pridno natezuje.

Dalej je treba učitelju dandanes mnogo čitati, če se hoče na višku časa obderžati in v njegovem duhu — to pa v dobrem pomenu izraza — napredovati, — udeleževati se mu bo učiteljskih zborovanj, sej kmetijske družbe, razstav itd. in pa s peresom podpirati zlasti strokovnjaške časnike. Res obilo dela, obširni delokrog! Kje more tedaj vestnemu ljudskemu učitelju preostajati časa še za postransko službovanje? — Še orgljanje mu je večkrat na poti, če tudi so dnevi, po katerih je na koru več opraviti, počitni dnevi, nedelje in prazniki. — Z ozirom na rečeno bilo bi za ljudskega učitelja najprimernejše geslo: „Za mladino vse“. Osvojimo si to in ostanimo mu do smerti zvesti. V to pomozi Bog!

Dr. France Prešern.

Vesél, da so kranjski Slovenci dobili si domače glasilo, priobči Dr. Pr. v „Illyr. Bl.“ 1832. Nr. 2. le (Scherzromanze S. 6): Romanca z' ženskimi asonancami (Klél učenc filosofije — Pust na pepelnično jutro . . v. Poez. 41 — 42. Učénic.); a v Krajski Čbelici l. 1832 vzroji v III. tečaju Dr. Prešern z naslednjimi umotvori: a) Romanca od Turjaške Rozamunde (Hrast stoji v Turjaškim dvori, — Verh vzdiguje svoj v oblake); b) Soldaška (Pet čévljov mérim, pavcov pet); c) Perva ljubezen (v. Poez. 104 — 105), tu še brez naslova, le z geslom: „Qui

nullam tibi dicebas jam posse nocere, — Haesisti: cecidit spiritus ille tuus“. Propertius. (Že míru serčnimu nevarne léta, — Mladosti léta so slovo jemale); d) Astrologam. Po Anakreontovi meri. (Vsi pojte rakam žvižgat, — Lažnjivi pratikarji); e) Seršeni 1 — 15 s Postscriptum (Naj misli . . . Feriunt — summos fulmina montes. Hor.); f) Soneti in sicer α) Čerkarska pravda (Al prav se piše **kaw**a ali **kaf**ha); β) Ptujo-Besedarjem (Ne bod' mo šalobarde! Moskvičanov); γ) Strah (En dan oči so vid'le zmoti vdane . . . v. Poez. 130. Dve sestri vidile so . . .); δ) Smert (Dolgóst živilénja našiga je kratka v. Poez. 167. Meménto móri). —

L. 1833 prinese „Illyr. Bl.“ Nr. 6 — 8 sostavek pod naslovom: Krain's Vorzeit und Gegenwart. Krainische Literatur. Krajnska Čbelica. Na svitlobo dal M. Kastelic. 1 — 3 bukvice. V Ljubljani, 1830 — 1832. V njem razkazuje brez podpisa M. Čop českega pisatelja Fr. L. Čelakovskega sodbo o Čbelici in njenih pesnikih, posebej o Prešernu, pa o Metelčici (po sonetu: Čerkarska pravda), ponemčeno iz Čas. Česk. Museum. 1832. str. 443 — 454, ter jo spremlja s svojo lastno sodbo. — Na to se vname po odgovoru v Nr. 10 z znamenjem — . — glasoviti „Slowenischer ABC-Krieg“, kateri se nahaja v „Ausserordentliche Beilage zum „Illyr. Bl.“ Nr. 13, 14, 15, 17“ s podpisom Y. Njemu nasledva Nr. 22 „Erwiederung“ z zvezdico *, in Nr. 23 Y. „Slow. ABC-Krieg Nr. 2“. — Vmes med tem abecednim vojskovanjem priobči Dr. Prešern v „Illyr. Bl.“ dva soneta „Sängers Klage“ po nemški z geslom: Et Getico scripsi sermone libellum. Ovid. in sicer Nr. 24 (Obschon die Lieder aus dem Vaterlande — Verbannt den Lieblich römischer Kamönen) in Nr. 25 (Wohl ihm, wem fremd geblieben das Erkennen, — Die gift'ge Frucht gereift am Baum der Sünde!). — Nr. 26 „Illyr. Bl.“ ima: **Romeo und Julie**. Ein Sonettenkranz. 1. Verona (Steh', Wanderer still! du wandelst in den Mauern, — Wo liebend sich zwei edle Herzen fanden); 2. Julia's Wohnung (Seht ihr das Haus mit alterndem Gemäuer); 3. Julia's Sarg (Ist's euch vergönnt, mit gläub'gem Sinn zu schauen), sicer brez vsakterega znaka ali podpisa; vendar — ali ni to Prešernov prvi sonetni venec? — V Nr. 27. se v samem listu čita K. t. j. Kopitarjev: Ein Wort über den Laibacher ABC-Streit, aus einem Briefe aus Wien an Hrn. M***. t. j. Metelko. V tem pismu Kopitar poprijema razun Čopa in Čelakovskega tudi Prešerna (na pr. sein Lieblich, der vielgewandte Doctor Dichter P. — des „lieben Preschern“ Gourmand-Sonett (od kaše) . . . die ästhetischen Genies Č. und Dr. P. . . Und seinem würdigen Lieblich Dr. Preschern: Mazi Ti Bog Dohtar Prešérin! i. t. d.). — List Nr. 28. kaže nemško pesem: Von der schönen Vida. Frei nach dem von Dr. Preschern bearbeiteten slavischen Volksliede. (Vida stand am Strand des Meeres). Podpis: Dr. C. A. U. (Uleptsch). V „Ausserord. Beilage zum „Illyr. Bl.“ Nr. 28.“ pa je pervikrat

dal na svetlo Dr. Prešérn svoje Gazele 1 — 7. (Pésem moja je posóda tvojiga iména, — Mojiga sercá gospóda, tvojiga iména) z geslom (Krain. Volks-spruch): Ljubezen je bila, — Ljubezen še bó, — Ko tebe in mene — Na sveti ne bo. — V prejšnjim enaki prikladi „Ausserord. Beil. zum „Illyr. Bl.“ Nr. 30.“ odgovori Kopitarju Čop (Y. für Hrn. K. mit dem Beisatze: ironice) naposled v sestavku: „Slow. ABC-Krieg Nr. 3“ — prepustivši Prešernu, da za nektere zabavljice nad Kopitarjem znosi se sam, kar le-tá tudi res storí. Poslednjemu Čopovemu spisu sò pridejani namreč (I. — V.): Literärische Scherze in August Wilhelm v. Schlegel's Manier. Vom „Doctor-Dichter P.“ — I. Error typi. II. Apêl in čévljar. (Po Plinjovi pravljici: Apêl podóbo na oglêd postavi . . . Le čevlje sódi naj kopitar . . v. Poez. str. 160: Le čevlje sódi naj Kopitar). III. Relata refero (Wie 's kommt, dass so viel Koth der ausgespieen). IV. Hoc scio pro certo, quoties cum stercore certo (In Meeres Tiefen, auf der Erde Fluren). V. (Du staunst, mein Freund! . .). Vid. Jezičnik IX. — XI. str. 38 — 48. —

Prav tega leta — 1833 — prirojíjo v IV. tečaju Krajnske Čbelice ti-le spevi Dr. Prešernovi na dan: a) Glosa z geslom: Slép je, kdor se z petjam vkvarja i. t. d. (Zgodbe večnih pevcov beri: — Bil berač je pevc Pelida). b) Soneti (I. — VI.) in sicer: α) O Verba! srečna, draga vás domača; β) Popótnik pride v Afrike pušavo; γ) Hrast, ki na tla vihár ga zimski trešne; δ) Komur je sreče dota bla klofuta; ε) Življenje ječa, čas v' nji rábelj hudi; ζ) Čez tebe več ne bo, sovražna sreča! c) Romanca od dohtarja (Dohtar, ti jezični dohtar!). d) Romanca od učenca (Klél učenc filosofije . . vid. „Illyr. Bl.“ 1832 Nr. 2.). e) Strunam (Strune! milo se glasite, — Milo, pesem! ti žaluj). f) Gazele 1 — 7. (Pesem moja je posoda tvojiga imena i. t. d.) kakor „Illyr. Bl.“ Nr. 28. v prikladi, toda brez gesla, a tam in tu s celim imenom Dr. Prešérn.

Vpeljava kmetijskega poduka v ljudske šole Postojnskega šolskega okraja.

(Konec.)

D. Zadnji nazor, kojega sem iz elaboratov posnel, ki trdi, da se kmetijski poduk, dasiravno neogiblivo potreben, v šole tukajšnega okraja zavoljo pomankanja učnih sredstev, in pa radi premale izobražbe učiteljev samih v tem predmetu, sedaj še ne more vpeljati, je deloma pretirana, a še bolj pa smešna misel. Zdi se mi, da iščejo strašila tam, kjer ga ni. Saj smo vendar z malo izjemo skoraj vsi sinovi kmetskih starišev, službujemo tudi med kmetovalci, kateri nam kruha pridelujejo, toraj bi nas moralo tako-le malo sram biti, če trdimo, da nam je opravilo, katero

vse stanove zemlje preživi — neznano; omikan človek, témveč učitelj — sploh ne sme reči, da mu je kmetijstvo neznana stvar.

Učnih pripomočkov pa kar vse mrgoli; le s pravim očesom jih je treba pogledati, sicer bi se nam lahko očitalo, da smo sè zdravimi očmi — slepi, — da vse drugo, — a le potrebnega ne vidimo.

Domači kraj sè svojimi vsakovrstnimi prirodinami tam — je živ učni pripomoček; v tem krogu marljivi učitelj sè svojimi učenci za kratek čas lahko nabere in napravi prirodopisno zbirko živalstva, rastlinstva in rudninstva, katera mu pri teoretičnem poduku v pojasnilo dobro služi. Če tudi še vsaka šola svojega vrta nima, kar je res obžalovanja vredno, so pa sosednji vrtili; ravno tako polje, travniki, grmovje (gošče), pašniki, gozdi i. t. d.

Posebno v sadjereji more se skorej v vseh točkah tudi brez šolskega vrta zistematično in dejansko podučevati, ker se skoraj povsod po pašnikih in grmovjih sadni divjaki vsakega plemena nahajajo, treba jih je tu le poiskati, obrezovati, požlahtnjevati in pa za njih daljni razvoj skrbeti; občinarji bodo zato učitelju in učencem gotovo hvaležni, če ravno ne že danes ali jutri, pa zanesljivo pozneje, ker jim bo moč iz pašnikov in grmovja mesto divjakov pa uže požlahtnjena drevesa dobiti in jih po svojih žemljiščih saditi.

Kar pa literarne učne pripomočke (knjige) zadeva, naj tú le nekatere navedem, in te bi bile: Zalokarjevo „Umno kmetovanje“, Vrtovčeva „Kmetijska kemija“, dr. Vošnjakovo „Umno klétarstvo“, Povšetov „Umni kmetovalec“, Tomšičevi „Poboljšani sosedje“, Kuraltov „Umni sedjerejec“, Kuraltov „Kratki navod o cepljenji sadnih dreves“, Pirčev „Kranski vrtnar“, Lapajne-Schneid-ova „Glavna vodila umnega gospodarstva“, Ripšl pl. Gutmansthalova „Sadjereja“, dr. Bleiweisova „Živinoreja“, Mavricij Scheyerjev „Navod z gozdom prav ravnati“, Haberlandt-Povšetova „Sviloreja“, „Mali sadjerejec“ (za otroke), „Novice“, „Slovenski Gospodar“, ter še več drugih slovenskih kmetijskih knjig. Tudi nemški listič „Der Oekonom“, kateri na mesec po dvakrat izhaja in se pri Hugo H. Hitschmann-u, Dominikanerbastei Nr. 5, na Dunaji za „en“ celi forint na leto prenumerirati more, je vreden vsega priporočila, donaša za vsak mesec posebej opravila vseh strok kmetijstva, v kratkih a jedernatih potezah opisana; pri učitelju bi se ne smel pogešati.

Te navedene kmetijske knjižice bi se morale v vsaki krajni šolski — in še bolj gotovo pa v vsaki okrajni učiteljski bukvarnici nahajati.

Tudi c. k. kmetijska družba Kranjska kadar in kolikor more, rada učiteljem pri kmetijskem poduku na roko gre; le prositi je treba, ter prilike, kadar se ponuja, ne zamuditi, ter malo veselja za dobro reč imeti, pa gre vse izpod rok.

Pečeni ptiči sami ob sebi človeku nikdar v usta ne frče; nekaj enacega velja tudi o kmetijskem poduku na ljudskih šolah; sam ob sebi ne bode se nikdar in nikjer vpeljal, dokler bodemo učitelji sami v tem obziru roke križem držali in se nič prizadevali najpred sebe — potem pa mladino v kmetijstvu olikati.

Prej pa, ko stavim kak nasvet, moram še enkrat opomniti, da je prebivalstvo Postojnskega šolskega okraja navezano osobito na poljedelstvo, živinorejo, katera bode vsled vladnih določil dné 12. aprila t. l. posebno važni faktor za kmetovalce od dné 1. prosenca 1882. leta naprej postala, ker bode od tega dne dalje meja ob Rusiji in Rumuniji vvažanju tuje goveje živine v našo državo zaprta, ter se bode domača živinoreja posebno dobro rentovala; navezano je dalje na sadjerejo, katera je še sploh na zelo nizki stopinji, a se mora prav zdatno zboljšati; deloma na vino-rejo in svilorejo, nekoliko tudi na čebeljarstvo in gozdorejo.

Kar svilorejo zadeva, zavzemajo po nekaterih krajih Vipavske, Vremske in Trnovske doline murbova drevesa mnogo prostora, kateri bi se lahko bolje in plodoviteje porabil; kjer sedaj raste murbovo drevo, vsadi naj se na njega mesto kako drugo žlahtno sadno drevo, a kjer je sedaj kaka živa meja iz gabra, gloga in drugega divjega grmičevja, naj se to divje grmovje odpravi in obsadi z malimi murbami, katere se dajo splesti v prav krepko, gosto in dobro živo mejo, od kakoršne se more sviloprejkam potrebnega perja za živež vdobiti.

Ta praktičen napredek opazoval sem leta 1862., 63. in 64. večkrat v Boštajnu (Weissenstein) poleg Grosuplja na Dolenjskem, kjer so bile povsod mesto suhih plotov in živih ograj iz raznega dračja — nasajene le žive meje iz same murbovine.

Leta 1863. prejel je graščak grof Blagaj za galetu (svilode — kokone) nekaj nad 600 gl.; svilodi so se hranili edino le od perja murbovih mej (ograj). Ali bi se ne dalo to tudi v našem okraju polagoma izvesti? Upam da! — Le treba je pričeti z vsakem prostorčekom zemlje praktično gospodariti, pa bode šlo!

Koliko prostora bilo bi s tem za sadno drevje pridobljenega, in koliko škodljivih mrčesov bilo bi potem tudi manj. Žive meje raznega grmičevja so pravo zavetje raznemu mrčesu, kateri pa v murbovih mejah (ograjah) ne najde potrebnih pogojev za svojo požrešnost, pomnoževanje in razvoj.

Kjer je šola blizo gozda, naj se mladina navadi seme gozdnega drevja nabirati, nositi ga v šolo, kjer ga skrbni učitelj pravilno za setev shranjuje; a ravno isto naj se godi tudi po šolah, kodar so sadni kraji sè semenom sadnega drevja. Tako bode mogla šola sè šolo drevesno seme zamenjevati, ž njim po celem okraju sadne in gozdne drevesnice prirejati — oziroma taiste nasévat, sadne vrte napravljati in pokrašene goline pogozdovati.

„Pogozdovanje Krasa bode še le takrat zdatno na-
 „predovalo, kadar ljudska šola kmetijske učence tako
 „daleč dovede, da bodo iz prepričanja tudi sami, vsak
 „za-se, doma sadišča gozdnega drevja (gozdne dreves-
 „nice) napravljali, iz katerih bode vsak za-se doma
 „za pogozdovanje kraševin lastnega posestva pri-
 „merna gozdna drevesca prejemal in dobival. Dokler
 „bodo v ta namen le kake tri splošne gozdne dre-
 „vesnice v celem okraju, bode napredek le počasen
 „in malenkosten, ako bi pa ta nujna zadeva hišna
 „lastnost vsakega posameznega zemljišnega po-
 „sestnika iz prepričanja postala — šlo bi vse ur-
 „neje in bolje od rok, in Kras bi se vidno manjšal.“

Da se cela stvar preveč ne zavleče, in — ker upam, da sem
 nekoliko najpotrebnejšega glede splošnega kmetijstva tudi povedal, toraj
 stavim slavni konferenci ta-le nasvet sè sledečimi točkami:

1) Kmetijskemu poduku naj se prva podlaga uže v vsakdanji šoli
 s tem postavi, da se poduk o njem posebno prirodopisnim naukom pri-
 druži; tu naj se otroci uče spoznavati prirodnine domačega kraja z ozi-
 rom na kmetijstvo, nabirati sadnega in gozdnega drevesnega semena ter
 ga shranjevati, sejati, rastlinice presajati, oskrbovati in gojiti. (Z veliko
 večino glasov odobreno in sprejeto.)

2) Kmetijski poduk naj se dalje strinja s ponavljavnico za dečke
 od 12. do 14. leta (starejšim, kakor tudi odrasčenim naj bode na prosto
 voljo dano, vdeleževati se ga) pozimski čas po 2 uri na teden, kar naj
 se — kot samostalni poduk — razširi tudi na drugo polovico šolskega
 leta — vsako nedeljo najmanj po dve uri za praktični, teoretično-prak-
 tični in obhojevalni poduk.

3) Naj se na to dela, da se §. 6 postave dné 28. svečana 1874 v
 smislu pod drugo točko mojega nasveta povedanem tako prenaredi, da
 bode ugajal ponavljavnici in pa kmetijskemu nadaljevalnemu poduku —
 skoz celo šolsko leto, po katerem bomo tako učitelji, a tudi učenci po-
 stavno zavezani kmetijstvo pospeševati. Učitelji naj bi dobivali iz nor-
 malnega šolskega zaklada za novi trud kake primerne nagrade.

4) Kmetijski poduk naj se vrši na podlagi dotične „Osnove“ v
 dveh tečajih. Tvarina za vsak posamezen tečaj naj se z učenci spore-
 doma obravnava, to je, jemlje naj se prvo leto za prvi tečaj, a drugo leto
 pa za drugi tečaj, tretje leto zopet za prvi in četrto leto pa za drugi
 tečaj i. t. d. Poduk kmetijski naj se po tem sporedu sklepa od dru-
 gega tečaja naprej menjevalno vsako leto z nekoliko učenci, t. j. tisti
 učenci, kateri so pričeli prvo leto s tvarino za prvi tečaj predpisano,
 dokončajo kmetijski poduk drugo leto s tvarino za drugi tečaj predpi-

sano; a tisti, ki so drugo leto pristopili, končajo kmetijski poduk tretje leto s tvarino za prvi tečaj predpisano i. t. d. Tako menjevalno dovrševanje kmetijskega poduka vsako leto z nekoliko učenci, bilo bi celi stvari v prospeh in korist; a učiteljem in učencem bi s takim postopanjem izvan onih dveh ur kmetijskega poduka na teden v poletnem času ne nastalo nobenega novega — težavnega — posla; mali trud pa se more brez vsake posebne težave lahko prenašati.

Tako postopanje velja pa edino le za enorazredne ljudske šole.

Na dvo- in večrazrednicah takega menjevanja gledé dovršitve kmetijskega poduka treba ni, ker se oba tečaja ob enem lahko podučujeta.

(Točke druge, tretje in četrte, konferenca ni sprejela, kar kaže, da se med učitelji glede vpeljave kmetijskega poduka še vse premalo praktičnih nazorov in pa pravega mišljenja nahája, ali pa, — da se malega delca in truda — bojé.) (Morda so tudi drugi vzroki. Ur.)

5. Konferenca naj sklene, nemudoma na to delati, da se na deželni sadje- in vinorejni šoli na Slapu ustanovi za učitelje Postojnskega okraja (morda tudi za druge) dvoletni — vsakikrat 4tedenski kmetijski poduk med velikimi počitnicami, kjer si bomo mogli najpotrebnejša glavna vodila splošnega kmetijstva dejansko pridobiti in v prospeh napredka vsega okraja v posledici tudi dejansko vporabljevati. V to svrhu je sedaj o zasedanji deželnega zbora najugodnejši moment. Res, to bi stalo precej stroškov, ali v povzdigo kmetijstva ne smelo bi se od nobene strani preveč štediti, to nam pričajo države, kjer je gmotno blagostanje doma.

Po ti poti naj dobi vsaka šolska občina Postojnskega šolskega okraja lastnega in samostalnega učitelja kmetijstva, kateri bode jej mogel neprecenljivo koristiti.

(Ta točka je bila sprejeta enoglasno in navdušeno z dostavkom, da naj bi se ta poduk na stroške deželne, oziroma državne blagajnice osnoval.)

V Premu, dné 7. julija 1880.

Matija Rant.

Dopisi in novice.

Vdovsko učiteljsko društvo je zborovalo, kakor naznanjeno, 23. m. m. Pri sv. maši, katero so brali društveni predsednik, dr. Anton Jarec, so mestni in unanji učitelji izvrstno peli B. kompozicijo: »Večni oče v visokosti.« — Ob 9. uri se prične občni zbor, pri tem zborovanji je bilo navzočnih nad 20 društvenikov. — Predsednik omeni društvene delavnosti v preteklem letu, tajnik in blagajnik razklada posamezne oprav. številke računa od 31. avgusta 1879 do konca avgusta 1880. Oprav. št. 11. V hranilnico se je vložilo letos 200 gl., ker so kurzi zaveznicam visoki in se iz hranilnice vsaki čas lahko denar dobi. Oprav. št. 12. Učitelju društvniku se je posodilo 100 gl. proti 6%, a ne na njegovo plačo, marveč na vert in hišo, katero je zastavil, sicer imenovan učitelj ne troši, marveč štedi.

Društvenikov je sedaj 64. V tem številu sta tudi 2 upokojena učitelja, ki za l. 1880 nista vplačala, a izstopa nista naznanila, tedaj sta še v številu, njih 3 so pa letnino na dolgu, a želé še ostati udje temu društvu. Zbor se izreče da se ti trije **še ne** izbrisejo, ako v kratkem plačajo, kakor so obljubili. Proračuna tajnik ni predlagal rekoč, da se trošek ne bode veliko predrugačil, ako smert ne bode neusmiljeno kósila. Iz računa je očitvidno, da letnina in vstopnina društvenikov iznaša 323 gl. ter nikakor ne zadostuje za pokritev izplačil vdovam in sirotam, ki znaša 1004 gl. za m. l. in se jemlje iz obrest od obligacij, kar pa še ostane, se naklada, in za toliko raste društveno premoženje. — Društvo vzame to na znanje in se zahvaljuje predsedniku in tajniku.

Oglasi se učitelj N. Stanonik iz Šmartna pri Kranji, ter želi, da bi bilo vdovsko društvo tudi podporno društvo učiteljem društvenikom, kakor je n. pr. podporno društvo duhovnikom. Močnik pravi, da je zoper ta nasvet najprej v formalnem obziru, kajti §. 26, st. 25 nov. pravil pravi: »Predlog za prenašanje pravil more le v sklepovanje priti, ako se je vsaj 14 dni pred občnim zborom predlagal zboru in če ga je podpisalo naj manj 10 udov«, društveno delovanje na posojevanje raztegniti, bi bilo toliko, kolikor pravila prenašati, ako se pa zbor za obravnavo izreče, pa misli M. da naj bi vsak društvenik tudi poroka sestavil in svoto, kolikoršna se sme sploh posojevati, se mora na tanko določiti. Predsednik pa pravi, da bi zaradi tega ne bilo treba pravil prenašati; odbor more, ako je dovolj poroštva, denarja na posodi dati tako, da društvo ne pride na škodo. — Oglasi se odbornik Kuhar, ter pravi, misel ta je hvalevredna, ali lahko bi vendar pri posojevanju društvo na škodo prišlo, sicer nad dobro voljo posojevalca ne dvomi, le vprašanje je, ali bode mogel pri besedi ostati. Odbor ne more prevzeti odgovornosti, ako ne da posojevalec kake sigurnosti in čakati do občnega zbora bi bilo prosilec malo pomagano. Društvenik Vranič iz Šent-Ruperta pri Laškem, ki je društvu posojilo z obresti točno vernil, zahvaljuje se navzočnim za izkazano mu pomoč, ter naznanja, da hoče prihodnje leto predlagati povišanje pokojnine učiteljskim vdovam in sirotam, oziraje se na dotične paragrafe.

II.

Prošnja upokojenega učitelja Mateja Kračmana za pokojnino. Tajnik pred vsem povdarja, da se prosilec sklicuje na §. 12. in 18. dr. pravil dné 29. maja l. 1870, a ta pravila so prenarejena in po vladi poterjena dné 9. decembra l. 1876. (*To je bilo, Bog zna, kolikrat uže razglašeno.*) §. 11. dr. pr. l. 1876 pa pravi razločno: »Onemoglim društvenikom sme odbor od slučaja do slučaja (darf der Ausschuss von Fall zu Fall) na leto podpornine privoliti toliko, kolikor se more premoženja v to izdati, vendar ta podpornina nikdar ne presega osem deset goldinarjev«. To ne gre, pravi, da bi upokojenim učiteljem še vdovsko društvo pokojnine dajalo, ker sicer bi bili boljše od aktivnih učiteljev. Nasproti temu se je povdarjalo, da so bila g. Kračmanu službena leta nekoliko ukračena, tedaj nima vse pokojnine, prosilec je bil dlè časa bolan, je veliko potrošil za zdravilo in drugo, kar govori K. na hvalo. Po predlogu odbornika Borstnika se dovoli enoglasno K. za ta slučaj 50 gl.

III.

Navzoči učitelj g. Juraj Režek iz Kranja se oglasi za sprejem v društvo. Prosilec se sprejme pod navadnimi pogoji od tistega dneva ko prinese zdravniško spričalo in rojstveni list.

IV.

Volitve: Predsedništvo in odbor ostaneta namreč dr. Anton Jarec, predsednik; Andri Praprotnik, podpredsednik; M. Močnik, tajnik in blagajnik. V odboru so še: Borstnik Janez, Čenčič Jernej, Govekar France, Kuhar Blaž, Praprotnik F., Tomšič Janez. Izvoljeni pregledovalci društveniki: Fr. Papler, Marko Kovšca in Martin Zarnik takoj račune pregledajo in odobré. S primerim nagovorom predsednika se seja konča ob 10. uri.

 Iz pričujočega poročila društveniki lahko izprevidijo, da ni potrata časa, ako pridejo k občnemu zboru, kajti prepozno je potem klicati: jaz nisem za to, kar so tam sklepali, jaz bi tega nikdar ne bil privolil i. dr. »Die Augen auf oder den Geldbeutel« pravi Nemeec.

Takoj za vdskim pride na versto »Slovensko učiteljsko društvo«. Društveniki in gosti so začeli prihajati, med njim tudi na novo pristopivša uda državni in deželni poslanec dr. Vošnjak in notar dr. J. Zupanec, ki radodarno podpirata vsako domoljubno podvzetje in prizadevanje. (*§. 4. društvenih pravil govori o tem, da „društvu more pristopiti vsak neoporečen državljan“, in §. 5. pravi: društveniki se delé v prave, podporne in častne.*) Navzoča je bila tudi učiteljica v Litiji, prva iz med učiteljic na Kranjskem, pri zborovanji slov. učit. društva. Dobro došla! Društveni predsednik, nadučitelj gosp. France Govekar iz Iga, nagovori društvo naslednje:

Slavni zbor!

Velečastiti gospodje, ki ste od blizo in daleč prišli v današnji naš zbor, sprejmite pred vsm priserčen pozdrav moj in vsega odbora našega »Slov. učiteljskega društva!« Zakličem pa tudi Vam, častiti gospod doktor, ki ste s svojo navzočnostjo počastili današnji naš zbor, ter ob vsaki priliki pokazali, da Vam bije serce za narodno šolstvo, da čutite in spoznate, da je naš učiteljski stan važen in težaven, ter da je naša narodna ljudska šola semenišče prave narodne prosvete, — v imenu »Slov. učiteljskega društva« najpriserčnejše »dobro nam došli!«

Leto in dan, gospodje tovariši, je preteklo, kar smo zborovali na tem mestu, in če se ozremo nazaj na minuli čas, nahajamo tudi v kroniki našega društva marsikaj zanimivega.

Ker pa bosta gosp. tajnik o delovanji odborovem in gosp. blagajnik o denarstvenih zadevah našega društva na drobno poročala, dovoljsem si mimo gredé le omeniti, da je odbor tudi v preteklem letu imel svoje redne mesečne seje, da se je bil s prošnjo obernal do sl. dež. zbora gledé posojila učiteljem in kakor je on spoznal, da delovanje »Slov. učiteljskega društva« ne more biti drugačno, nego literarno, se je on tudi tega načela zvesto držal. Gosp. društveniki so se tega lahko prepričali. Društvo naše se prizadeva biti v vsm zercalo narodnega šolstva in narodne zavesti, ter pravo narodno ognjišče, okoli katerega naj bi se sploh vsa domoljubno-čuteča učiteljska serca zbirala, ter tukaj na korist šolstva in prospéh mile nam materinščine delati blagovolili.

Sedaj nam velja pokazati, da smo dozoreli za dōbo, v kateri se značaji in duhovitost skušajo in tehtajo. Kdor ima ušesa, lahko sliši šumenje sedanjega časa in njega nakane (namere). Zanimanje sedanjega časa za ljudsko šolo, bi imelo nas posebno siliti na združevanje in skupno delovanje. Vsaki stan zase je značaj, kakor posamezni človek, ter zahteva, da se tudi nič manj ne spoštuje. Stan pa, gospoda moja, kateri si po svojem postopanju in delovanju ne ve in ne zna pridobiti občnega spoštovanja, pomilovanja ni vreden. Osoda njegova je kritika njegova.

»V združbi je moč« izrekel je pred 11. leti ustanovitelj našega društva, g. A. Pr., — katerega naj nam Bog še mnogo let ohrani, — a jaz temu še pristavim, da v tem je potem tudi naša zmaga. Da pa do tega dospemo, je neobhodno potrebno, da vedno dostojno napredujemo, zato je pa treba poguma, delavnosti in vstrajnosti, ter vednega primernege izobraževanja v svojem stanu. Le tak učitelj potem zamore reči, da živi za šolo, kakoršno sedanje razmere v življenji tirjajo. Le tak učitelj pa je tudi vedno stanoviten in značajan, ter ga ne oplaši in ne potlači precej vsaka kriva misel, ter mirno in pogumno hodi svojo pot, spolnujoč vestno in na tanko vse svoje učiteljske dolžnosti, v terdni nadi, da enkrat prisije solnce tudi pred naš prag.

Kakor takim tedaj, katere je vodila vzvišena misel v naš zbor, da bi tukaj marljivo in neutrujeno delovali pri važnem poslu »lastnega daljnega izobraževanja«, in tako koristili ljudski šoli in z njo našemu milemu narodu, zakličem v soglasju celega odbora: »Dobro nam došli, mili bratje naši!«

Dozdeva se mi vendar, da današnjega našega zborovanja primerniše pričeti ne morem, kakor da Vas, dragi tovariši, spominjam še onega imenitnega in slavnega dneva preteklega meseca, 50letnice našega presvitlega cesarja Franca Josipa, kjer so vsi narodi širje naše domovine, združeni pod krilom krepkega avstrijskega orla, tako sijajno pokazali spoštovanje, ljubezen in vdanost do presvitlega našega cesarja. Prej, kakor pričenmo zborovati, izrečem tedaj še z dolžnim spoštovanjem ime tistega, pod čigar žezlom cvete omika in odgoja in kateremu tudi mi slov. narodni učitelji ob vsaki priliki kažemo svoja zvesta serca. Prosim tedaj, zakličite z menoj v duhu pravega rodoljubja iz svojih zvestih učiteljskih serc, našemu presvitlemu cesarju Francu Jožefu I. trikrat »Slava!« (Zgodi se.) Sedaj prestopimo k 2. točki dnevnega reda, t. j. na poročilo o delovanji odborovem.

Blagajnik g. Ivan Tomšič, učitelj na vadnici tukaj, poroča o stanji društva. Dohodkov je vseh skupaj z ostankom p. l. v gotovini 147 gl. 60 kr., a stroškov 126 gl. 65 kr., ostane tedaj v blagajnici še 20 gl. 95 kr. Letnino jih je vplačalo 37 udov po 1 gl. a na dolgu jih je, ako vse vštejemo, ki pravijo da so udje, a letnine niso plačali, še kakih 40, tedaj bi znašalo število udov 77.

Tajnik Močnik poroča o društvenem delovanji. Odbor se je zbiral vsaki mesec k sejam. Obravnavale so se stvari, ki spadajo k uredništvu »Učit. Tov.«, določilo se je, kaj imajo dobiti udje od društva. — Razen podučnega berila, ki se je uže l. 1879 razposlalo udom, dobivajo udje za l. 1880 še Ciperletovih pogovorov III. del in Lavterjevo knjigo, »Nekaj o načertu za prirodoslovje«. Ako še kak društvenik ni dobil knjige, se je pač to zgodilo, ker nam še ni poslal letnine za l. 1880. Prošnjo za izposojilno plačevanje učiteljskih plač je društvo po dr. Vošnjaku izročilo deželnemu zboru. Dež. zbor te prošnje ni zavergel, marveč jo je izročil po predlogu dr. Schreia, poročevalca v tej stvari, deželnemu odboru, da naj prihodnje leto o tem poroča. Vest iz Dunaja, da je dr. Vošnjakova resolucija zastran učiteljskih po dezelah, kjer prebivajo Slovenci v večini, sprejeta v državnem zboru, veselo je iznenadila odbor slovenskega učiteljskega društva, kajti od nekaj je slov. učit. društvo terdilo, da je pravo izobraževanje naroda le mogoče na podlagi maternega jezika; učitelji se morajo poglavitno izobraževati v tem, česar najbolj potrebujejo pri poučevanji prostega naroda. Sicer smo to poudarjali posebno leta 1872. in to ponavljali vsako leto, v tem smislu tudi delovali, kolikor nam je bilo moči, posebno pa nam je sedaj poudarjati tega, ker so nam okoljščine nekako bolj ugodne, in se marsikaj, se ve da le počasi, na bolje obrača. Treba nam je

biti vztrajnim in delavnim, v srečnih dnevih ne prevzeti se in po nepotrebnim zdražbe delati, v žalostnih okoljščinah pa ne poguma zgubiti, in tako bode s Božjo pomočjo pravična stvar, za katero se poganjamo, napredovala. To je bilo in naj bode naprej tudi naše geslo.

Društveni predsednik si je na dalje mnogo trudil, da je sestavil zbirko vseh znanih lesov po naših gozdih. To zbirko vidite tukaj razstavljeno; udje pa, ki so svojo letnino vplačali, pa še niso dobili društvenih knjig, jih pri tej priliki lahko dobodo, da jih ne bode treba razpošiljati. — Prestopi se potem na dnevni red.

I.

Kako bi se učiteljska preustrojila, da bi ugajala potrebam ljudske šole na Kranjskem, in sploh na Slovenskem. (Dalje prih.)

Odloka c. k. ministerstva za uk in bogočastje dné 20. avgusta 1880, št. 12.050, govori o tem, da se preveč učencev oglašá za srednje šole, a premalo za obertnijske šole, iz tega nastane učen proletariat, ker vsi ne morejo služeb dobiti, pri poljedelstvu, pri obrtu in pri prometu pa sim in tam manjka delavnih rok.

Pred vsem moramo poudarjati, da na Kranjskem nimamo obertnijskih šol, izuzemši one, ki je sklenjena s tukajšno realko za rokodelčice ob večerih in nedeljah, baje je tudi v Rudolfovem nekaka obertna šola. — V risarsko šolo na tukajšni realki, hodijo ob nedeljah nekateri marljivi rokodelčici po uro daleč.

Izurjenih in izprašanih mladenčev za učene stanove po Kranjskem ni na ostajanje, marveč jih tu in tam primankuje, vzlasti v bogoslovji. Pervi razredi nižjih šol so navadno prenapolnjeni, a v osmem jih ni mnogo, ne več, morda še manj, kakor pred l. 1848. Lahko se reče, veliko jih tekmuje, a malo pride do svojega cilja.

Vzroki so mnogoteri, recimo: 1. Zanikernost in premala pridnost. 2. Revščina starišev. 3. Nekaj tudi ostre šole in pomankanje duševnih darov.

Šolska dolžnost je sedaj splošna, marsikateri otrok kaže prva leta svojega šolanja nekaj glave; v šolo ga dajó, revni stariši pričakujejo tu in tam pomoči, sedaj se pa prikaže, da deček ni posebno duševno obdarovan, pričakovane pomoči ni, deček šolo na klin obesi; stariši si pa mislijo, toliko se je deček uže naučil, a sedaj bode pa raketvoril, jednako temu, ki se ni ničesar učil. —

Nekaj je pa tudi takih, ki morajo zarad zanikernosti iz šol ostati, iz teh in njim jednakih se nabira tisti na pol učeni svet, ki misli, da je za to na svetu, da drugi zanj skerbé. Nedoslednje pa je, po jedni strani vse brez razločka v šolo siliti in to po 6—8 let, potem pa tožiti, da so srednje šole prenapolnjene, da ni kam z učenim proletariatom, da primankuje delavnih rok. Na Kranjskem imamo srednjo šolo tam, kjer so tla najmanj ugodna za njo, in meščansko šolo jedino v deželi v kraji, kjer oberti ni, marveč so stanovalci poljedelci in vino-rejci, ni se tedaj čuditi, da v takih šolah ni učencev. Ako se na Kranjskem obertnijska šola osnuje tam, kjer so ji tla ugodna, potem smemo pričakovati, da bode imela učencev, in da bode deželi koristila; mnogo je takih ljudi, ki sicer za učenost nimajo posebnih darov, a za mehanična dela kažejo posebno spretnost in izurjenost, in resnično je, da si taki ljudje s svojo pridnostjo več pridobé, kakor pa izšolani s svojo učenostjo.

V mestne šole je prišlo letos toliko domačih a nekoliko tudi unanjih, v Ljubljani stanujočih, da ima 3. razred na I. mestni šoli tudi letos vsposreden oddelek (paralelko); tu poučuje g. Jožef Travnar; neprilčno je za otroke v

okolici Ljubljanski, vzlasti v Šiški stanujoče; mestne (deske) šole se jih branijo, nekaj ni prostora, nekaj pa pravijo merodajni krogi: Šiškarji naj si sami šolo napravijo; z okoliškimi otroci se tudi nobena šola posebno ne hvali.

C. k. vadnica pri m. učiteljšču sprejema tudi le gotovo število učencev; v I. razredu jih je letos 44, v II. 50, v III. 43 in v IV. 44 dečkov, tedaj skupaj 181; na ženski vadnici jih je v I. razredu 28, v II. 27, v III. 27, a v IV. 37, skupaj 119 učenk.

C. k. m. učiteljšče. V I. letniku jih je 47, v II. 26, v III. 26, v IV. 20, skupaj tedaj 121.

C. k. ž. učiteljšče letos nima I. letnika, v II. l. jih je 27, v III. l. 24 v IV. l. 24, skupaj tedaj 75.

V Ljubljansko gimnazijo se je letos oglasilo v vsem skupaj 646 dijakov, in sicer v prvo šolo 132, od katerih v slov. oddelek 75, v nemški pa 57.

V Kranjsko gimnazijo se je letos oglasilo v I. razred 54 učencev, v IV. jih je iz prejšnjih let 16.

Iz Dunaja. »Gespannte Hosen, gespannte Aufmerksamkeit«. Prav lepo je govoriti o humanizmu, o ljudomilosti in prijaznem obnašanju pri odgoji mladine, vse kaj drugega poučevati v razredu, kjer je od 60—100 živih in razposajenih dečkov. — Malopridneži se morajo kaznovati, da boljših ne pokvarijo; dobri učenci bodo učitelja ljubili, a hudobni naj se ga bojé. V vsakem razredu je nekaj porednežev, ti navadno druge in učenika terorizirajo; ako tem serce upada, mir je potem. Ako je nova šola res slabša od starejše in mladina bolj spridena, je gotovo tudi to vzrok, da se mladina po zasluženji ne strahuje. — Pa še nekaj. Povsod se višji potegnejo za njim podložne, le pri učiteljih je to rado drugače, za vsaki stan se shaja z navadnimi paragrafi kaz. reda, le pri učiteljih mora še poseben paragraf ukazovati, kako smé, kako ne smé učitelj kaznovati in da se učitelj spridenega dečka, ki več palic doma dobi, kakor je dni v letu, še s perstom ne sme dotakniti. — Mi živimo v 19. stoletji; ali stariši tudi? — Prav *ad oculos* se je teorija *in praxis* pri tem pokazala pri razgovoru med liberalnim a skušenim šolskim vodjem g. Bobies in deželnim nadzornikom g. Adam, tako, tako, da smo to pravdo brali po dunajskih listih, tu smešno, tu resno obelodaneno.

Deželna učiteljska skupščina (3.) za Štajersko se je veršila v Gradcu dne 13. in 14. septembra.

Skupščina se je slovesno otvorila dné 13. septembra ob 8½ uri; predsedoval je c. k. deželni šolski nadzornik za ljudske šole g. J. Rožek, navzoči so bili tudi gg. deželni predsednik baron Myrbach, deželni nadzornik za srednje šole Zindler in ravnatelj realke Ilwof. Istega dné se podajo 3 udje konference k c. k. deželnemu namestniku, da tam izrazijo vdanost do presvitlega cesarja. C. k. namestnik objavi to Njihovemu Veličanstvu, in iz cesarske pisarnice je prišlo 14. septembra pisanje, da so cesar to udanost na znanje vzeli. (Konec.)

Deželna učiteljska skupščina (3.) za Dolenje Avstrijsko je bila na Dunaji od 9.—11. p. m. Predsedoval je c. k. deželni šolski nadzornik Adam. Na dnevnem redu so bila naslednja vprašanja: 1. Ali se more v dveh poslednjih šolskih letih doseči napredek in smoter po duhu in smislu državne šolske postave v ponavljavnih in nadaljevalnih šolah, ki jih zakon dopušča mesto vsakdanjih šol? 2. Kako nalogo ima učitelj, vzgojitelj? 3. Ali je želeti, da se uvedó nadaljevalne gospodarske šole in kako se imajo vrediti. (Konec.)

Solnograški deželni zbor je za nadaljnih 10 let dovolil, da smejo učitelji ob enem biti tudi cerkovniki.

Na c. kr. realni gimnaziji v Serajevu je bilo minulo šolsko leto 79 učencev. Iz Hervatske jih je bilo 6, iz Ogerskega 3, iz Češkega 1, drugi pa iz Bosnije in Hercegovine; 56 jih je bilo iz Serajeva samega. Po veri je bilo 28 učencev rimsko-katoliških, 18 gerško-katoliških, 12 mohamedanskih, 18 izraelitskih in 3 protestanti. Napredek je bil pri 19 učencih nepovoljen. Izmed prostih predmetov je 77 učencev obiskovalo telovadbo, vseh 79 pa petje. Učni jezik je bil deželni jezik, nemški jezik se je kot obligaten predmet po 3 ure na teden poučeval. Šolnine je bilo treba po 4 gl. na tečaj plačati. Učne knjige so dobili vsi učenci brezplačno.

Okrajna učiteljska skupščina v Černomlji je, kakor popred v Radovljici, sklenila, upeljati Razinger-Žumrov Abecednik v ljudske šole, kakor hitro boe odobren. Stvar pa je tako-le: Ministerstvo je Abecednik odobrilo, samo da se mora pisava preurediti. Založnik g. Bamberg je brž dal rezati drugačna pisma s takimi oblikami, kakor se nahajajo v predpisih od zaloge šolskih knjig izdanih. Tisek je **uže gotov**, in knjiga se spreminjeno pisavo se je oddala v drugo ministerstvu. Čez kakih **osem** dni je gotovo dovoljenje tu. Bukve pa se uže danes dobé pri založniku.

V orgljarski šoli Cecilijinega društva se začenja šolsko leto v torek 5. oktobra. Učenci se oglašajo najprej pri v. č. g. dr. Jarcu, predsedniku Cecilijinega društva, in pri glasbenem vodji g. A. Foersterji.

Vdovsko učiteljsko društvo ima odborovo sejo prihodnji četrtek 7. t. m. Na dnevnem redu je nujna prošnja društvenika X iz Šm. za posojilo; prošnik obeta poroštvo. — Istega dne se konstituira tudi »Slovensko učiteljsko društvo« in »Narodna šola«. — Uljudno tedaj vabimo odbornike k sejami, da se z adosti dolžnosti, katero smo pri volitvi prevzeli. Za odbor: M. Močnik, dos. tajnik.

Č. o. Hrizogon Majar je poslal »Narodni šoli« v Ljubljani 27 knjig od družbe sv. Mohora, da se razdelé prilično marljivi mladini. Za velecenjeni dar zahvaljuje se č. o. Hrizogonu in častni družbi sv. Mohora z odličnim spoštovanjem odbor »Narodne šole«. (Feliks Stegnar, predsednik.)

Pri železnici St. Gotthardski dela sedaj 17.000 delavcev, katic 5000 v predoru. To je ropotanje, nabijanje in trkljanje. Kraj v prerovu, kjer se svet udara, še sedaj ni zaceljen; ako se kaj posebnega ne iznajde, boe treba še kakih mesec dni vertati, da se na 3 četert ure ognejo usadom. Deset ur od Göschena je vse enako delavnini.

Najviši prelazi pri železnicah. — Železnica v Apeninah ima najvišji prehod 617 m., pri Černem lesu je 850 m., pri Semeringu 890 m., čez Kavkazus 975 m., prerov St. Gotthardski je 1154 m. visok, železnica čez Brenner se vzdiguje 1367 m. visoko, železnica čez Mont Cenis je 1338 m., severna Pacific železnica 1652, osrednja Pacific železnica do 1510, zedinjena Pacific železnica do 2513, in železnica čez Andes je 4760 metrov nad morjem.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Kranj. Na Irazredni ljudski šoli v Selcah pri Železnikih, učit. služba, l. p. 450 gl. in stanovanje. Prošnje do 14. oktobra t. l.

V šolskem okraji Černomelj. Na 3razredni ljudski šoli v Semiču, III. učit. služba, l. p. 400 gl. Prošnje do 1. oktobra t. l. Služba se oddaja tudi **učiteljici** ali pomožnemu učitelju.

V šolském okraji Rudolfovo. V Merni Peči, služba nadučitelja, l. p. 500 gl. in stanovanje; služba II. učitelja, l. p. 400 gl. Prošnje do 8. oktobra pri c. kr. okraj. šl. svetu.

V šolskem okraji Litija. Na 2razrednicah pri sv. Križu pri Turnu in v Velikem Gabru učit. službi, l. p. po 400 gl. — do 15. oktobra t. l.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Začasno so umeščeni: g. Maks Strojan, spraš. učit. kand., v Zalogu pri Komendu; gdč. Juliana Gula, na novo šolo v Dovskem pri Dolu; gdč. Jozefa Kronabetvogel, v Nevljah pri Kamniku. — Gosp. Kristijan Engelman, v Suhorji, gre v Stari terg p. P. in III. učitelj v Semiču, g. France Kenda, v Suhorje; g. Janez Lokar pride iz Starega terga p. P. za IV. učitelja v Černomlji začasno. — G. Armin Gradišnik, dosihdob III. sedaj II. učitelj v Senožečah; gdč. Renzenberg, iz Vipave v Postojno (IV. učit.), v Vipavo pa pride za učiteljico abs. kand. gdč. Pfeifer; g. Zaman iz Ternovega v Sp. Žemon; v Ternovo abs. kand. g. J. Korn; gdč. Negovetič iz Postojne v Knežak; g. Strehovec, pomož. učitelj v Studenem, v Vrabče; a g. Likar, pom. učitelj v Knežaku, v Ostrožno berdo. G. J. Punčuh je postal definitiven na svojej dosed. službi v Colu. — G. J. Pavlin, iz Waldherr. zavoda za podučitelja na II. mestno šolo. G. P. Cebin, iz Iga na Dobrovo; g. Anton Juneč, iz Dobreve p. Kropi k sv. Kocijanu; g. Jakob Osterman, v Kočevsko reko (Rieg); g. Pavel Borstnik, iz Reke v Banjaloko. G. Adalbert Ribnikar, stalni nadučitelj v Spod. Logatcu; a g. Janez Kermavnar, prvi učitelj v Zgor. Logatcu (stalno). G. Jernej Stamear, iz Velesovega na Gorenjskem v Črni Verh p. Logatcu. Abs. učit. kand. g. Janez Möstl, je postal učitelj v Waldherr. zavodu in g. Friderik Kaucky, v steklarni pri Kočevji. — G. Jeglič, iz Gorij na Dovje. Gdč. I. Ihan, iz Begunj v Gorje (na drugo službo). G. Dolinar, iz Žabnice v Begunje. Spr. učit. kand. g. J. Okoren v Lesce; g. J. Bregar je tudi dobil dekret za Radovljico.

 Na željo, že mnogokrat izrečeno, hoče R. Milic izdati orgljavcem in vodijem cerkvene glasbe jako potrebno knjigo: „**Nauk o harmoniji in generalbasu, o modulaciji, kontrapunktu, imitaciji, kanonu in fugi**“, sestavil Anton Foerster.

Da bi cena knjigi ne prišla previsoka, prosimo uljudno, naj bi p. n. čč. gg. naročniki blagovolili po dopisnici oglasiti se pri R. Milic-u, tiskarju v Ljubljani, ker le tako se more preračunati število iztisov in cena.

Sl. uredništva slovenskih časnikov prosimo, naj bi hoteli ponatisniti ta oglas.

 V Ciperletovih pogovorih in v Lavterjevi knjigi naj se bere na naslovih: **Založilo slovensko učiteljsko društvo.**

Listnica uredništva. Čveterici v Černomlji za voščila po telegramu mi poslana: Priserčna zahvala za nepričakovano in nezasluženo čestitanje.